

Monumentnummer*: 514876

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 21 februari 2000
Kadaster deel/nr 82686/119

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Jirnsum Leeuwarden Fryslân

Locatiennaam Locatieomschrijving
Jirnsum

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Grouw L 531

Omschrijving**

Inleiding

Het WINKEL-WOONHUIS is een gedeeltelijke verbouwing uit 1904 onder Overgangsarchitectuur van een pand uit het einde van de 18de of begin 19de eeuw. Het pand was voorheen een herberg/veerhuis aan de Boorne, lokaal bekend als "Het Zwarte Paard", met een aanlegsteiger aan de achterzijde voor de beurtvaartschepen. De verbouwing uit 1904 hield in: de bouw van een nieuwe voorgevel en de herinrichting van de gelagkamer tot verkoopruimte van de manufacturenzaak A. Terra met wandkasten en toonbanken. In 1920 is de winkel door R. Palma in gebruik genomen als groentenzaak, waarbij het interieur sindsdien marginaal is gewijzigd door het verplaatsen van een niet dragende houten tussenwand en verwijdering van een toonbank.

De kleuren van het plafond en de balken in de opkamer zijn, volgens mondelinge mededeling van de bewoner, omstreeks 1973 naar de oorspronkelijke kleuren hersteld. In de opkamer, eerder ook podium van de herberg, bevinden zich twee bijzonder fraaie, mogelijk 18de-eeuwse, schilderstukken op de boezem en voor de stookplaats. De kapconstructie is gewijzigd; het dakbeschoot bestaat uit brede verticale planken. Het pand is beeldbepalend voor de oostzijde van de straat. Alle panden aan deze zijde grenzen met de achterzijde aan de Boorne en hebben schilddaken waarvan de noklijn haaks op de weg staat.

De aanbouw aan de achterzijde is van ondergeschikt belang voor de bescherming van rijkswege.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving

Het huis heeft een rechthoekige plattegrond met een aanbouw aan de achterzijde en bestaat uit één bouwlaag onder een steil schilddak met een zolderverdieping. Het dak is belegd met keramische pannen; op het voorschild liggen zwart geglazuurde gegolfde Friese pannen; op de zijschilden gedeeltelijk zwart geglazuurde Hollandse pannen en rode ongeglazuurde Hollandse pannen; het achterschild is gedekt met zwart geglazuurde Hollandse pannen. Op de nokhoeken staan schoorstenen.

De voorgevel is door blokvertanding aan de oudere zijgevels gebouwd. De voorgevel is opgetrokken in bruine baksteen op een gepleisterde plint en heeft gepleisterde banden langs de onder- en bovendorpel van de ramen. In de gevel zijn vier gevelopeningen, van links naar rechts: een H-venster, een deur, een H-venster en een T-venster. Alle gevelopeningen zijn onder een getoogde streklaag met in het trommelveld gekleurde bakstenen in mozaïekverband. De streklagen hebben imitatie sluit- en aanzetstenen. In de betonnen stoep voor de deur staat in rode specie het jaartal 1904. De Neo-Renaissance deur heeft een smeedijzeren hekje en glaspanelen; in het bovenlicht een geëts glas met daarin uitgespaard: R. PALMA. In het dakschild een houten dakkapel in de trant van de Chaletstijl: het overstek rust op sierlijke klampen, een twaalfruits schuifraam met meerruits zijlichten; in het timpaan een vlaggestok-opening. De windveer heeft gezaagde ornamenten.

De zijgevels zijn opgetrokken in handvorm bruine baksteen. De rechter zijgevel is ongeleed en heeft een bakgoot. De linker zijgevel in de steeg heeft een ingebroken zij-ingang onder een rollaag en gootklossen.

In de achtergevel bevinden zich twee kelderramen met gepende kozijnen, twee T-vensters in gepende kozijnen en een blokgoet.

Het INTERIEUR van het winkel-woonhuis heeft in het voorgedeelte een winkelruimte met een zijkamer en in het achterhuis een gang langs de zijgevel, een kelderverdieping en een opkamer. De spiltrap naar de zolderverdieping overkluist gedeeltelijk de gang. Tot de waardevolle onderdelen van het interieur behoren onder meer: het winkelinterieur met wandkasten en de scheidingswand met de kelder en de opkamer. In de opkamer zijn onder meer van belang de bedstedenwand; de schuifwand met panelen gefigureerd glas naar de gelagkamer met kast, en de schoorsteenmantel met een schoorsteenstuk en een schilderstuk voor de opening van de stookplaats. Deze schilderijen op doek stellen respectievelijk voor: een huis met Vlaamse topgevel in een landschap en een huis met in de raamopening een vrouw in gesprek met een voorbijganger.

Waardering

Het winkel-woonhuis in Overgangsarchitectuur, ontstaan door een gedeeltelijke verbouwing uit 1904 van een herberg aan de Boorne uit het einde van de 18de of begin 19de eeuw, is van algemeen cultuurhistorische en architectuurhistorisch belang:

- vanwege de bijzondere samenhang van interieuronderdelen, waarin de opeenvolgende historische functies van herberg en winkel met woonhuis nog steeds herkenbaar zijn,
- vanwege de bijzondere betekenis van het object voor de inrichting en aanzien van het straatbeeld,
- vanwege de zeer hoge mate van gaafheid van het exterieur,
- vanwege de zeer hoge mate van gaafheid van het interieur en interieuronderdelen,
- vanwege de functionele zeldzaamheid op provinciaal niveau.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen
Sport, recreatie, vereniging en horeca

Subcategorie

Werk-woonhuis
Horeca

Functie

Winkelwoning
Herberg